

A Víz Keretirányelv hazai megvalósítása

DRÁVA RÉSZVÍZGYŰJTŐ

KIVONAT ÉS ÚTMUTATÓ A VÍZGYŰJTŐ- GAZDÁLKODÁSI TERV KÉZIRATHOZ

közreadja:

Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság,

DDKÖVIZIG

2009. augusztus

TARTALOM

1	BEVEZETŐ	2
1.1	A Víz Keretirányelv: Európa összefog a vizek védelméért	3
1.2	A konzultációban való részvétel módja: Hogyan szólhat hozzá a vizek jövőjét meghatározó tervezéshez?	4
1.3	A Dráva részvízgyűjtő	5
2	TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK DRÁVA RÉSZVÍZGYŰJTŐN A VIZEK ÁLLAPOTJAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN.....	5
2.1	A Dráva részvízgyűjtőt érintő legjelentősebb intézkedések, és a terület nagy folyóira vonatkozó intézkedések	5
2.2	A részvízgyűjtő jelentős vízgazdálkodási problémái és ezek okai	11
2.2.1	A problémák és okaik a részvízgyűjtőn	11
2.2.2	Problémák és okaik a Dráva részvízgyűjtő kiemelt fontosságú víztestein	11
2.3	Honnan hová tartunk: a vizek jelenlegi állapota és a környezeti célkitűzések.....	11
3	TOVÁBBI INFORMÁCIÓK A VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERVRŐL	14

1 Bevezető

„ A víz élet, gondozzuk közösen! ”

E jelmondat foglalja keretbe azt a stratégiai tervet, amely a vizek védelme érdekében, az Európai Unió előírásai szerint jelenleg készül hazánkban. A víz mindannyiunk élete, ezért egy úgynevezett „nyílt tervezési folyamat” során minden állampolgárnak joga van megismerni a tervezés eredményeit és kinyilvánítani véleményét, illetve elmondani saját szempontjait a tervezőknek. A vizek védelmét szolgáló intézkedéseket, össze kell hangolni a társadalmi-gazdasági szükségletekkel és a víztől függő élővilág igényeivel. Így alakul majd ki a vizek védelmét és hosszú távú, fenntartható használatának biztosítását szolgáló Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (a továbbiakban VGT) végleges tartalma. Hiszen a víz élet, de csak akkor, ha mennyisége elegendő és megfelelő minőségben áll rendelkezésre.

A nyílt tervezési folyamat során a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek tervezetei, más néven kéziratok, a véglegesítés előtt társadalmi egyeztetésre kerülnek. A társadalmi vita hatékonyabbá tétele érdekében a terjedelmes, szakmai anyagokból rövid, közérthető kivonatok is készülnek. **Ön most egy ilyen kivonatot, a Dráva hazai vízgyűjtőjére vonatkozó terv** kéziratához készült anyagot tartja a kezében. Olvasása közben hivatkozásokat talál a teljes tervezet fejezeteire és alfejezeteire (pl. VGT 5.6), amelyek alapján könnyen kikereshetők az érdeklődését felkeltő adatok, magyarázatok.

A jelen dokumentum célja, hogy folytatódjon az a társadalmi párbeszéd, amely 2006-ban indult, a tervezés ütemtervének és munkarendjének megvitatásával. Második lépésként a jelentős vízgazdálkodási kérdések azonosítása és társadalmi konzultációja zajlott 2007. decembertől 2008. júniusig tartó időszakban, országos és helyi szinten.

A társadalmi részvétel harmadik szakaszában, 2009-ben már a problémák megoldását célzó intézkedésekhez lehet hozzászólni. Az intézkedési program társadalmi egyeztetése 2008 decemberében kezdődött és 2009. szeptember 18-ig tart. A különböző érdekeltek közötti, illetve a tervezőkkel folytatott konzultáció alapvető ahhoz, hogy a 2009. december végére készítendő terv olyan intézkedéseket tartalmazzon, amelyek jelentősen javítanak a vizek állapotán, ugyanakkor finanszírozásuk megoldható, és az érintett társadalmi csoportok elfogadják azokat, sőt később részt vesznek a megvalósításban is. Számos esetben az intézkedések kivitelezhetősége az érintettek kompromisszumkészségén is múlik.

Ha Ön lakóhelye vagy munkája révén érintett a vizekkel kapcsolatos kérdésekben, illetve érdeklődik környezetének állapota iránt, kérjük, kövesse figyelemmel és kapcsolódjon be az egyeztetési folyamatba!

Olvassa el összefoglaló anyagunkat, és véleményével, javaslataival járuljon hozzá egy társadalmi szempontból is elfogadható vízgazdálkodási rendszer kialakításához! Most még nyitva áll a lehetőség!

Ha ez a rövid kivonat felkelti érdeklődését, további információt talál az egyes témákkal kapcsolatban a Dráva részvízgyűjtő Vízyűjtő-gazdálkodási Terv kéziratában. A tervezet letölthető a www.vizeink.hu internetes oldalról, és 2009. szeptember 18-ig írásban véleményezhető.

1.1 A Víz Keretirányelv: Európa összefog a vizek védelméért

Mindannyian tudjuk, hogy a folyók, patakok, tavak vize és a felszín alatt rejtőző vízkinccs nemcsak természeti, hanem társadalmi, gazdasági értékeket is hordoz, jövedelemszerzési és költségmegtakarítási lehetőségeket kínál használóinak. Ez az erőforrás azonban nem áll korlátlanul a rendelkezésünkre. Ezért ahhoz, hogy a jövőben is mindenkinek jusson tiszta ivóvíz és tájaink, életünk meghatározó elemei maradhassanak a folyók és tavak, erőfeszítéseket kell tennünk a felszíni és felszín alatti vizek megóvásáért, állapotuk javításáért.

Ez a felismerés vezetett az Európai Unió új vízpolitikájának, a „Víz Keretirányelvnek” (2000/60/EK, továbbiakban VKI) kidolgozásához, mely 2000. december 22-én lépett hatályba az EU tagországaiban. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta Magyarországra nézve is kötelező az ebben előírt feladatok végrehajtása, ugyanakkor Magyarország – földrajzi elhelyezkedése miatt – érdekelt abban, hogy a Duna vízgyűjtőjéhez tartozó valamennyi országban teljesüljenek a VKI célkitűzései. Számunkra különösen fontos az országba érkező vizek megőrzése, és bölcs hasznosítása.

A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti vizek „jó állapotba”¹ kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a megfelelő vízmennyiség és a víztől függő természeti élőhelyek minél zavartalanabb állapota is ide tartozik.

A minél természetesebb állapotban megőrzött vizek és a rendelkezésre álló mennyiséghez alkalmazkodó vízhasználat elterjedése a zálogai annak, hogy az emberi vízszükséglet hosszú távon is kielégíthető legyen.

A Víz Keretirányelv általános célkitűzései a következők:

- ⚙ a vizekkel kapcsolatban lévő élőhelyek (a vízi és a vizektől függő szárazföldi élőhelyek) védelme, állapotuk javítása,
- ⚙ a fenntartható vízhasználat elősegítése a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmével,
- ⚙ a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével a vízminőség javítása,
- ⚙ a felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentése, és további szennyezésük megakadályozása,
- ⚙ az árvizek és aszályok vizek állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatásainak mérséklése.

A Víz Keretirányelv alap gondolata, hogy a víz nem csupán szokásos kereskedelmi termék, hanem alapvetően örökség is, amit ennek megfelelően kell óvni, védeni. A vízkészletek használata során, a hosszú távon fenntartható megoldásokra kell törekedni.

¹ Jó állapot: A vizek VKI szerinti jó állapota egyrészt az emberi lét, másrészt az ökoszisztémák igényeiből indul ki. Akkor tekinthetők a vizek jó állapotúnak, ha az ivóvízellátásra, vagy egyéb használatokra (rekreáció, öntözés) igényelt vizek mennyisége és minősége megfelel a használat által szabott követelményeknek, illetve a vizektől függő természetes élőhelyek működését nem zavarják az ember által okozott változások. Vízfolyások és állóvizek esetén a jó ökológiai és kémiai állapot, vagy potenciál, a felszín alatti vizeknél a jó kémiai és mennyiségi állapot elérése a cél 2015-ig.

A kitűzött cél, vagyis a vízfolyások, állóvizek, felszín alatti vizek jó ökológiai, vízminőségi és mennyiségi állapotának elérése összetett és hosszú folyamat. **E célok eléréséhez szükséges intézkedéseket a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv foglalja össze**, amely egy gondos és kiterjedt tervezési folyamat eredményeként megszülető stratégiai terv. **Elkészítésének határideje 2009. december 22.** Életbe lépését követően az ebben előírt intézkedések bevezetése kötelező feladat, aminek a megvalósítását az Európai Unió ellenőrzi.

A nemzetközi, valamint a hazai előírások kielégítése és a hatékony társadalmi véleményezés érdekében a tervezés hazánkban több szinten valósul meg

- ◆ országos szinten (ennek eredményeként készül el 1 db országos terv),
- ◆ részvízgyűjtő – Duna közvetlen, Tisza, Dráva, Balaton – szintjén (ez 4 db részvízgyűjtő terv elkészítését jelenti),
- ◆ tervezési alegységek szintjén (összesen 42 db alegységi terv készül az országban)

Felelősök:

Stratégiai irányítás: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Operatív feladatok végrehajtása: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és a tizenkét Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, területi illetékességüknek megfelelően (együttműködve a nemzeti park igazgatóságokkal, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségekkel). A Dráva részvízgyűjtőn a tervezést a Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Pécs) koordinálja.

A Vízyűjtő-gazdálkodási Terv tartalmazza azokat a háttér-információkat, amelyek a felszíni és felszín alatti vizekről jelenleg rendelkezésre állnak: a vizek állapotértékelésének eredményét, hogy milyen vízminőségi, mennyiségi, vagy más, a vizeket érintő problémák vannak a tervezési területen, és ezeknek mik az okai. Ezekre alapozva bemutatja, hogy milyen környezeti célokat tűzhetünk ki és ezek eléréséhez milyen műszaki és szabályozási intézkedésekre, illetve pénzügyi támogatásokra, ösztönzőkre van szükség. A VGT nem egy mindenre kiterjedő kiviteli terv, hanem a vizek állapotát feltáró és folyamatos javítását megalapozó koncepcionális és stratégiai terv. Célja az optimális intézkedési változatok átfogó (műszaki, szabályozási és gazdasági-társadalmi szempontú) ismertetése, amely meghatározza az intézményi feladatokat, és amely alapján folytathatók, illetve elindíthatók a megvalósítást szolgáló programok.

A VGT szoros kapcsolatban van a terület- és településfejlesztési, illetve egyéb ágazati tervekkel: a vizek állapotának javítását szolgáló célkitűzések elérése érdekében olyan intézkedéseket javasol, amelyek szorosan kapcsolódnak a települési feladatokhoz, a földhasználathoz, az ipari tevékenységhez, a turizmushoz. Sok esetben követelményeket támaszt és korlátozásokat jelent más ágazatok számára.

1.2 A konzultációban való részvétel módja: Hogyan szólhat hozzá a vizek jövőjét meghatározó tervezéshez?

A négy részvízgyűjtő, köztük a Dráva Vízyűjtő-gazdálkodási Tervét 2009. szeptember 18-ig lehet írásban véleményezni a www.vizeink.hu internetes oldalon keresztül.

A honlapon keresse a „Véleményezze!” menüpontot, ahol minden részvízgyűjtőnek külön fóruma van, az egyes véleményezhető dokumentumokhoz pedig külön Téma (topic) tartozik.

Véleményét, egy egyszerű regisztrációt követően, itt, a honlapon működő Fórumban tudja megírni a tervezőknek.

A honlapon közzétett dokumentumokról és a megnyitott témákról postai úton eljuttatott levélben is véleményt formálhat, amelyet a következő címen fogadunk: *ÖKO Zrt. 1253 Budapest, Pf. 7.* A postán beérkező levelek másolata felkerül az adott témához kapcsolódó, a www.vizeink.hu honlapon található Fórumba.

A négy részvízgyűjtő tervéről személyesen is véleményt formálhat egy-egy nyilvános vitafórum keretében, melyeket 2009. augusztus 31. és szeptember 18. között rendezünk meg. A fórumok pontos időpontjairól és helyszíneiről szintén a www.vizeink.hu honlapon tájékozódhat.

A www.vizeink.hu honlapon, a Dokumentumtárban további háttéranyagok, szakmai kiegészítő információk és megalapozó tanulmányok is hozzáférhetők a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéssel kapcsolatban.

1.3 A Dráva részvízgyűjtő

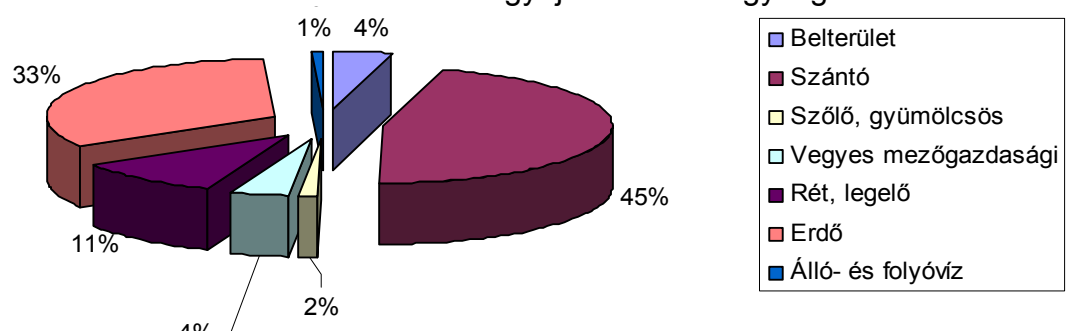
A tájhasználat megoszlása a Dráva részvízgyűjtőn

2 Tervezett intézkedések Dráva részvízgyűjtőn a vizek állapotjavítása érdekében

2.1 A Dráva részvízgyűjtőt érintő legjelentősebb intézkedések, és a terület nagy folyóira vonatkozó intézkedések

A vizek védelme érdekében intézkedéseket kell kidolgozni, amelyekkel csökkenthetőek, vagy megszüntethetőek a feltárt problémák okai, és elérhető a vizek állapotának számottevő javítása. A 2009-ig elkészítendő, és a további munkákat meghatározó Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT) egyik legfontosabb része az ún. „intézkedési program” (VGT 8. fejezet). Az intézkedési program 6 db úgynevezett „intézkedési csomagra” tagolható, plusz egy „csomag” foglalja össze az átfogó jellegű intézkedéseket. Ezek a „csomagok” tartalmazzák a területen található vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek állapotának javítását szolgáló összes lényeges intézkedést. Ebben a rövid

A Dráva részvízgyűjtő terület nagysága 6.145

kivonatban – területi korlátok miatt – nem mutatható be valamennyi intézkedés, amely a részvízgyűjtőn előfordul, csak néhány nagyobb hatású, illetve leggyakrabban alkalmazott intézkedést emeltük ki. A teljes intézkedési program megismeréséhez, tekintse át a VGT 8. fejezetét.

A következő táblázat bemutatja a víztestenként tervezett intézkedések megoszlását, de nem tartalmazza az országos szinten számba vett és tervezett intézkedéseket. Az itt bemutatott intézkedéseket legkésőbb 2027-ig kell megvalósítani minden víztesten. A víztestenként tervezett intézkedéseket a **6-2 melléklet** részletezi. A részletes intézkedési tervezés a társadalmi viták és a további elemzések alapján fog folytatódni.

Összefoglaló táblázat a Dráva részvízgyűjtőn tervezett intézkedésekről

Intézkedések	Intézkedések előfordulása (db)	Intézkedések előfordulási %-a
8.1 Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések	269	43%
8.2 Egyéb szennyezések (pl. veszélyes anyagok) csökkentését célzó intézkedések	2	0%
8.3 Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések	328	52%
8.4 Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása	16	3%
8.5 Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések	1	0%
8.6 Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések	9	1%
Intézkedések száma összesen:	625	100%
Víztestek száma összesen:	105	

A vízgyűjtőn a legtöbb intézkedés, az intézkedések 52%-a, a hidromorfológiai állapot javítását célozza, kimagasló a szerepe a tápanyag- és szervesanyag-terhelés csökkentését célzó intézkedéseknek (43%), a többi intézkedés aránya nem éri el az 5%-ot.

1) Tápanyag és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések

A részvízgyűjtő jelentős részében, területi agrárintézkedések szükségesek hosszú távon és a belvíz-visszatartás megvalósításával együtt. A víztestek nagy részét a szennyvízkezeléssel és elhelyezéssel, valamint a halászzattal, horgászattal kapcsolatos intézkedések is érintik (**VGT 8.1. alfejezet, 8-3 táblázat**).

Kiemelendő intézkedések

- **Agrár-környezetvédelmi intézkedések és művelési mód váltás dombvidéken, erózió- és nitrát érzékeny területeken (A VGT-ben TA1 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a szennyezést kizáró, ill. csökkentő tápanyag- és növényvédőszer-használat, vetésszerkezet, és agrotechnikai eszközök alkalmazása (pl. talajtakarás, szintvonalas-sávok)

művelés tábla melletti szegélyek), valamint művelési mód váltás (pl. melioráció, táblásítás), amely egyben alkalmas az erózió csökkentésére is.

- **Művelési ág váltás és fenntartása dombvidéken, erózió- és nitrát-érzékeny területeken (A VGT-ben TA2 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a szennyezést kizáró erdősítés és szántó-gyep konverzió, amely egyben alkalmas az erózió csökkentésére is. Az intézkedés a művelési mód váltás alternatívája.

A fenti intézkedések megvalósítói a mezőgazdasági gazdálkodók, a finanszírozói pedig maguk a gazdálkodók vagy az állam (a keletkező hátrányok és a bevétel kiesés kompenzációja révén).

- **Állattartótelepek korszerűsítése (A VGT-ben TA3 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a trágyatárolás megoldása, műszaki védelem biztosítása állattartótelepeken.

A fenti intézkedések megvalósítói a mezőgazdasági gazdálkodók, a finanszírozói a megvalósítók, amelyhez állami pályázati források igénybe vehetők.

- **Belterületi jó vízvédelmi gyakorlatok (A VGT-ben TE3 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a belterületi nem pontszerű szennyezések csökkentése. A települési növénytermesztés és állattartás módja, a közterületek használata és fenntartása, magas talajvízállású területeken a temetkezési eljárás módosítása. (A szennyvízszikkasztással kapcsolatban ld. az IP9 intézkedési csomagot).

Megvalósító és finanszírozó az önkormányzat, végső soron a lakosság.

- **Völgyzárógátas tározók üzemeltetése az alvízi szempontok figyelembevételével, szükség esetén a hasznosítási forma megváltoztatásával (A VGT-ben VG1 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a tározó üzemeltetésének felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása (vízszintingadozás, szabad tározótér biztosítása, az alvíz felé történő megfelelő vízleeresztések) vízminőségi és ökológiai szempontok figyelembevételével. Ebbe beletartozhat a tározó hasznosítási formájának megváltoztatása, illetve a tározó felhagyása esetén annak rekultivációja (esetleg záportározóvá történő átalakítása).

Megvalósító és finanszírozó a tározó tulajdonosa, kezelője.

- **Jó halgazdálkodási gyakorlat (A VGT-ben VG2 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja olyan halgazdálkodási jó gyakorlat alkalmazása, amely megakadályozza a haltermelés céljára hasznosított tározó alatti alvíz szennyezését, alkalmazkodik a tározó egyéb funkcióból adódó leeresztési és vízszint-ingadozási követelményekhez.

Megvalósítója halászati célú vízhasználó, finanszírozója a megvalósító, amelyhez állami pályázati források igénybe vehetők.

A vízgyűjtő összes víztestjének jelentős részében szükséges hosszú távon a területi agrárintézkedések megvalósítása. A szennyvízkezeléssel, elhelyezéssel kapcsolatos intézkedések

is a vizek nagy részét érintik. Kiemelkedő a halászzattal, horgászattal, valamint az ipari szennyvíz és használt termálvíz közvetlen bevezetésével kapcsolatos intézkedések szerepe.

A részvízgyűjtő területén a Mura, a Rinya-mente és a Fekete-víz tervezési alegységek szerint a vízfolyások jó része nem éri el kémiai szempontból a jó állapot követelményeit, melynek legfőbb oka a vízfolyások sokszor jelentős tápanyag- és szervesanyag-terhelése. A megoldást a vízgyűjtőn és a vízpartok közelében végzett mezőgazdasági termelésből, a kommunális szennyvíz és szennyvíziszap elhelyezéséből, a települések belterületéről, állattartótelepekről, hulladéklerakókból, halászati és horgászati hasznosítású állóvizekből származó nitrogén-, foszfor és szervesanyag terhelések csökkentése jelenti elsősorban.

A részvízgyűjtő területének közel fele nitrát-érzékeny területnek minősül, ezért a jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása a területen gazdálkodók számára jelenleg is kötelező. Ennek betartása az erózió-érzékeny területeken fokozottan szükséges.

2) A vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések

• Árterületek helyreállítása (A VGT-ben HA1 kóddal jelzett intézkedési elem)

Célja töltésekkel, depóniákkal szűkített árterek visszaállítása a töltések, depóniák megnyitásával, részleges elbontásával (különleges esetben új töltések építésével). Általában kis- és közepes dombvidéki vízfolyásokon alkalmazandó intézkedés. A z intézkedés megvalósításának feltétele az érintett területeken az ártéri gazdálkodás feltételeinek megteremtése (ld. a következő HA2 intézkedést).

Megvalósítója a terület tulajdonosa (mezőgazdasági gazdálkodók vagy állam (kisajátítás esetén)),

finanszírozója a megvalósító, amelyhez állami pályázati források igénybe vehetők.

• A földhasználati viszonyok átalakítása és fenntartásának biztosítása az állóvizek növényzónáiban, illetve vízfolyások esetében ártéri illetve hullámtéri gazdálkodással (A VGT-ben HA2 kóddal jelzett intézkedési elem)

Célja a vízfolyások menti, rendszeresen elöntött területeken, illetve állóvizek parti zónájában a megfelelő területhasználat kialakítása és fenntartása. Ennek része a parttól 10m szélességben a szántóföldi művelés megszüntetése, vagy ahol a fennmaradó depóniák és töltések ennél közelebb vannak a parttalhoz, ott legalább azokon belül, a 10 m-nél szélesebb hullámtereken, nyílt árterületeken, állóvizek parti zónáiban a szántóterületek arányának 30 %-ra csökkentése és ott a megfelelő gazdálkodási módszerek bevezetése, a maradék területeken élőhelyek kialakítása, gyepek vagy erdőgazdálkodás bevezetése. A megfelelő területhasználati arányok kialakítása történhet kisajátítással vagy a gazdálkodó számára nyújtott kompenzációval. A megvalósítás során figyelembe kell venni a partmenti védősávok létesítésére vonatkozó HA3 intézkedést is. Az intézkedés hatékony a tápanyag-terhelés csökkentése szempontjából is.

Megvalósítói a mezőgazdasági gazdálkodók, illetve a vízfolyások tulajdonosai, kezelői.

Finanszírozója a megvalósító, amelyhez támogatások igénybe vehetők

- **Partmenti védősáv (erdősáv és/vagy füves növényzónák) kialakítása vízfolyások (vagy állóvizek partja) mentén (A VGT-ben HA3 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a vízpart és a szántóterületek elválasztása erdős, bokros, füves területtel a lefolyással vagy szélel terjedő szennyezések csökkentésére, a gyomok terjedésének megakadályozására. Elsősorban ott kell alkalmazni, ahol a természetes pufferzóna nem létezik, vagy a HA2 intézkedéssel nem alakítható ki. Szélessége a növényzet sűrűségének függvénye, de legalább 10 m. Része lehet a töltés/depónia vagy annak mentett oldali része is. A kialakítás alapja lehet kisajátítás vagy a gazdálkodó számára nyújtott kompenzáció.

Megvalósítója a terület tulajdonosa, azaz mezőgazdasági gazdálkodók, illetve a vízfolyás tulajdonosa, kezelője. **Finanszírozója** a megvalósító, amelyhez állami pályázati források igénybe vehetők.

- **Mederrehabilitáció dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon (A VGT-ben HM1 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a mederforma átalakítása és a part menti növényzónák helyreállítása, illetve ehhez a morfológiai feltételek megteremtése (figyelembe véve a HA2 és a HA3 intézkedést is). A változatosság javítása (kanyargósság, változatos part-viszonyok), csak a feltétlenül szükséges földmunkával, főként közvetett módszerekkel. Fenékküszöbök, fenékgátak, surrantók felülvizsgálata és átépítése. Az üledék és az oda nem illő növényzet egyszeri eltávolítása. A mesterséges és az erősen módosított vízfolyások esetén enyhébb, a funkciótól is függő egyedi követelmények szerint.

Megvalósítója a vízfolyás tulajdonosa, kezelője (állam, önkormányzat, társulat, stb.). **finanszírozója** a megvalósító, amelyhez állami pályázati források igénybe vehetők.

A Dráva részvízgyűjtőn az egész intézkedési program legtöbb víztestet érintő eleme, a vízfolyások árterére vagy hullámterére, valamint az állóvizeket övező növényzónákra vonatkozó agrár intézkedési csomag (HA1, HA2, HA3). Kimagasló jelentőségű még a mederrehabilitáció dombvidéki és síkvidéki vízfolyásokon, településeken. Jelentős arányúak a duzzasztók, zsilipek üzemeltetésével kapcsolatos intézkedések.

3) Fenntartható vízhasználatok megvalósítása, a vizek mennyiségi állapotának javítása

- **Felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízávezetések) fenntartható megvalósítása az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével (A VGT-ben FE1 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a vízfolyások ökológiai szempontból szükséges kisvízi hozamának megtartása. Ennek érdekében a vízhasználatok ellenőrzése, szükség esetén korlátozása. Kapcsolódó intézkedés FE2, FE3.

Megvalósítója a vízhasználó (felülvizsgálat: hatóság), **finanszírozója** a megvalósító.

- **Vízkezelés, átvezetések, gravitációs kapcsolatok helyreállítása (A VGT-ben FE4 kóddal jelzett intézkedési elem)**

Célja a vízkormányzási, vízávezetési megoldások módosítása ökológiai és vízminőségvédelmi szempontok szerint. Beletartozik a vízfolyások közötti gravitációs kapcsolatok helyreállítása. Ha vízminőségvédelmi (pl. hígítóvíz biztosítása) vagy kármegelőzési szempontok (pl. szennyezett hullám szeparálása) indokolják, szóba jöhet új megoldások kialakítása is.

Megvalósítója a vízfolyások tulajdonosa, kezelője, finanszírozója a megvalósító.

A vízkivételekkel, illetve vízelvonással járó beavatkozások jelentősen megváltoztathatják a vízfolyások vízjárását, vízhiányhoz vezethetnek, a felszín alatti vizek esetében pedig a természetes rendszerek (források, vízfolyások, szárazföldi élőhelyek) vízellátását. A hatások mérséklését, a fenntarthatóság kritériumainak betartását biztosítja a vízkivételek és az egyéb vízelvonással járó vízhasználatok és vízávezetések engedélyezésének szabályozása, a vízzel való takarékoság elősegítése, a területi vízviszatarítás növelése és a tározók alvízi igényeket szem előtt tartó üzemeltetése. Minden esetben gondoskodni kell az ökológiai igényeket figyelembe vevő mederben hagyandó vízmennyiség biztosításáról.

4) A kiemelt víztesteket érintő konkrét intézkedések

Dráva-Mura torkolati szakasz rendezése projekt az Európai Unió támogatásával, a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A mai Dráva-Mura torkolati szakasz állapota hidraulikai szempontból nagyon kedvezőtlen, a vizek szabad és károkozás nélküli lefolyása nem biztosított. A kritikus állapot abban nyilvánul meg, hogy a ma is tartó eróziós folyamatoknak köszönhetően a két folyó kb. 50 m-re megközelítette egymást, mely partszakasz egy nem túl jelentős árhullám hatására átszakadhat, így a Dráva a bal oldali ágban fog lefolyni, mely mederszakasz jelenleg nem alkalmas a két folyó együttes vízhozamának levezetésére. A Horvátország és hazánk gazdasági helyzetére tekintettel a szakértők egy minimálisan szükséges megoldásban állapodtak meg, mely horvát oldalról új meder létesítését, magyar oldalról a régi meder természetközeli kialakítású elzárását, valamint terelő művek építését irányozta elő.

Ős Dráva Program a Dráva fenéksüllyedése miatt, az érintett térség kiszáradásának, a gazdálkodás ellehetetlenülésének problémáját próbálja megoldani. A természeti értékek fenntartásához és a megfelelő mezőgazdasági tevékenységhez vízpótlásra van szükség. A fentiek ismeretében alakult ki a program alapkonceptiója, mely szerint a térség problémáit a vízgazdálkodási rendszer átalakítására alapozva kell megoldani, a hajdanán vízzel megfelelően ellátott terület számára ismét biztosítani kell az optimális és állandó vízszükségletet.

Konzultációs kérdések:

- ⚙ Fontos-e Ön szerint a vízi környezet állapotának javítása, vizeink védelme?
- ⚙ Elfogadhatónak tartja-e, hogy a víztestek védelme érdekében, azok partmenti zónájában illetve ár-és hullámtereken művelt szántóterületekből alakítsanak ki vizes élőhelyeket,

A **Mura** vízgyűjtőjén két nagy folyó található, a **Kerka** és a **Mura**. Mindkét folyóra jelenleg is futó projektek intézkedései érvényesek, amelyek remélhetőleg hozzásegítik a jó ökológiai állapot eléréséhez mindkét vízfolyást (**Kerka-völgy árvízvédelmi fejlesztése, Mura** – **A víz a környezetünk** (nőneve) Fzeken felül

- a) természetes állapotú felszíni víztestek: jó ökológiai és jó kémiai állapot
- b) erősen módosított vagy mesterséges felszíni víztestek: jó ökológiai potenciál (az elfogadott javító intézkedések eredményeként elérhető állapot) és jó kémiai állapot
- c) felszín alatti víztestek: jó mennyiségi és jó kémiai állapot
- d) az előbb felsorolt víztesteken belül található védett területek: az előzőeken kívül a védetté nyilvánításhoz kapcsolódó speciális követelmények és célkitűzések.

A VKI elméleti alapkövetelménye az, hogy a megállapított célokat (ld. fent) 2015-ig el kell érni. Miután ez a gyakorlatban nem megvalósítható, a VKI lehetővé teszi a műszaki, megvalósíthatóság értékelése alapján és/vagy az ún. aránytalan költségek igazolása esetén **mentességek (derogációk)** alkalmazását. Mentességnek tekintjük, ha egy víztest esetében a jó állapot/potenciál csak a következő **6-éves tervciklusokban** érhető majd el (**2021-es** vagy **2027-es** határidővel), illetve a mentességek másik esete, mikor egy természetes víztesten hosszútávon is csak egy **enyhébb cél** megvalósításának van realitása.

A **határidők meghosszabbítása esetén** elvégzendő vizsgálatok, illetve értékelések a kidolgozott „Derogációs útmutató és megvalósíthatósági értékelés útmutató alapján” (6-1 melléklet) történtek, illetve történnek. Általánosságban elmondható, hogy 2015-ig csak azok az intézkedések tudnak megvalósulni, amelyek már előkészítettek, a finanszírozásuk megoldott (pl. támogatás rendelkezésre áll), vagy 2015-ig megoldható, valamint az érintettek (gazdák, ipari vállalatok, önkormányzatok, társulatok, állam) meg tudják fizetni, tehát nem merül fel megoldhatatlan fizetőképességi probléma. A **kevésbé szigorú környezeti célkitűzések esetén** igazolni kell, hogy a célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetők el.

A VGT-ben javasolt szempontok a víztestek és az intézkedések rangsorolására, a prioritások megállapítására:

- 1) Elsődleges prioritása van a VKI szerinti alapintézkedésekben foglalt előírások hazai végrehajtásának és az ún. további alapintézkedések, azaz a VKI céljait szolgáló, már hatályos tagállami szabályozási intézkedések végrehajtásának.
- 2) Előnyben kell részesíteni a védett területek jó állapotának eléréséhez szükséges intézkedéseket, mert azok esetében a 2015-ös határidő alól nincs felmentés. Fontos leszögezni, hogy itt nem a víztestnek kell jó állapotúnak lennie 2015-ig, hanem a védettség szempontjából problémás jellemzőt kell megfelelővé tenni.
- 3) A probléma megoldásának sürgőssége (a nem cselekvés komoly következményei/magas költségei, vészhelyzet kialakulásának lehetősége, pl. Ivóvízbázis elszennyeződése)
- 4) Az adott víztest rendbehozatalának társadalmi hasznossága, erős társadalmi igény léte mellett (pl. sok embert pozitívan érint, idegenforgalom, vízvisszatartás)
- 5) Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedéseket rövid távon meg lehet valósítani (előkészítettség, rövid megvalósítási idő)
- 6) Azon víztestek, ahol a szükséges intézkedések kiemelkedően hatásosak és költséghatékonyak (adott intézkedési kombináció kis költséggel nagy eredményt ér el)

3 További információk a Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervről

Azon érdeklődő Olvasók, akik a VGT fentiekben kivonatolt szakmai anyagában nem találtak meg minden információt, ami érdeklődésüket kielégítené, vagy olvasás közben kedvet kaptak a teljes tervezet megismeréséhez, az alábbiakban áttekinthetik az eddig nem részletezett fejezeteinek rövid tartalmát.

1. fejezet: A Dráva részvízgyűjtő jellemzése: A természetföldrajzi leírás mellett részletes adatsorokat találunk a részvízgyűjtő társadalmi-gazdasági viszonyairól (**VGT 1.2**), de olvashatunk a gazdasági vízfelhasználók köréről, víziközmű szolgáltatásokról, szennyvízkezelésről, a termálvízkezelésekről. Az **VGT 1.3** alfejezetben a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés szereplőit ismerhetjük meg (hatóságok, tervező szervezetek, érintettek köre, stb.). Az **VGT 1.4** alfejezet a víztestek jellemzésének kritériumait ismerteti

2. fejezet: Emberi tevékenységből eredő terhelések és hatások: Ebben a fejezetben a különböző szennyezőforrásokkal, a természetes állapotokat befolyásoló hidromorfológiai beavatkozásokkal, a vízkivételekkel ismerkedhetünk.

3. fejezet: Védelem alatt álló területek: Különböző szempontok szerint, jogszabályok által védettséget (pl. ivóvíz-kivétel környéke, tápanyag- és nitrát-érzékenység, természetes fürdőhelyek, védett természeti területek és élővilág-védelmi céllal) élvező területek leírása.

4. fejezet: Monitoring hálózatok és programok: A felszíni és felszín alatti vizek, valamint a védett területek rendszeres minőségi-mennyiségi vizsgálata mellett a különböző vizes élőhelyekhez kötött élőlény-csoportok felmérését ismerteti, módszertani kitekintéssel együtt.

5. fejezet: A vizek állapotának minősítése: Az értékelés alapját a VKI-ban és a kapcsolódó útmutatókban előírt, részben közösségi, részben nemzeti szinten rögzített minősítési módszerek képezik. A részvízgyűjtő természetes, erősen módosított, mesterséges vízfolyás és állóvíz víztestjeinek biológiai, fiziko-kémiai és hidromorfológiai értékelését, valamint az integrált minősítést ismerhetjük meg. A felszín alatti vizek mennyiségi és kémiai állapotát jellemző információk is itt szerepelnek. Itt olvashatunk a védett területek állapotáról, felszín alatti vizektől függő életközösségek állapotáról és a víztesteket érintő – fent már részletezett – problémákról és azok okairól is. (**VGT 5.5, 5.6**).

6. fejezet: Környezeti célkitűzések: lásd fentebb

7. fejezet: Vízhatalások gazdasági elemzése: A vízhasználatok előrejelzésével, a különböző ágazatok pl. közüzemi szolgáltatók, mezőgazdaság, stb.) vízhasználatának költség-megtérülés értékelésével foglalkozó rész. A fejezet végén költséghatékonysági elemzésekről számol be az anyag.

8. fejezet: Intézkedési program: A korábban kiemelteken túl itt lehet utánajárni valamennyi, a Dráva részvízgyűjtőn tervezett intézkedési elem részletes leírásának.

9. fejezet: Kapcsolódó fejlesztési programok és tervek: A VGT készítése során figyelembe vett programok (pl. Új Magyarország Fejlesztési Terv (UMVP), Operatív Programok (Közlekedés, Gazdaságfejlesztési, Regionális, stb., (összesen 37 db), stratégiák ismertetése és VKI szempontú, összefoglaló értékelése található itt.

10. fejezet: A közvélemény tájékoztatása: A társadalom bevonása a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés szerves része. Ebben a fejezetben megismerkedhetünk a tájékoztatás folyamatával, a

konzultációk eredményeivel és azok hatásaival a VGT-re. Megtudhatjuk, hogy a tájékoztatáshoz felhasznált anyagok hol érhetők el.

A VGT mellékletei:

- ◆ A Dráva részvízgyűjtő érintett településeinek listája
- ◆ A részvízgyűjtő felszíni (vízfolyások és tavak) és felszín alatti vizeit részletesen bemutató táblázatok.
- ◆ Összefoglaló információkat a vizek állapotáról, a kitűzött célokról és a tervezett intézkedésekről a 6. fejezethez tartozó **6-2.-es** jelzésűek szolgáltatnak.
- ◆ A 3. fejezet mellékletei a vízfolyások természetvédelmi státuszát (**3-3 tábl.**) illetve a kijelölt fürdőhelyek vízminőségi besorolását tartalmazzák (**3-2. tábl.**)
- ◆ A 4. fejezet mellékleteként a **4-1.**, **4-2.** és **4-3.** táblázatok a víztestek monitorozásának áttekintését adják
- ◆ Az 5. fejezet segédletei az **5-1. – 5-7.** táblázatok, amelyek a víztestek besorolását lehetővé tevő vízminőségi adatsorokat tartalmazzák.
- ◆ A **9-1.** táblázat a részvízgyűjtőben folyó programokról, tervekről és projektekről tájékoztat
- ◆ **Térképek:** 32 db, a VGT-ben hivatkozással ellátott, tematikus térkép